

Opinie Oekraïne

Waarom sancties tegen Rusland niet gaan helpen

De 'slimme' sancties tegen Russische personen en bedrijfstakken werken niet in het conflict om Oekraïne. Het westerse bankensysteem kan immers makkelijk worden omzeild, aldus Heleen over de Linden, die wetenschappelijk onderzoek doet naar de EU-sancties in dit conflict.

Heleen over de Linden 2 februari 2022, 14:35

Rusland heeft al sinds 2014 te maken met EU-sancties vanwege de annexatie van de Krim en het daarna destabiliseren van Oost-Oekraïne. Deze in 2014 opgelegde, zogeheten 'slimme sancties' zijn de lakmoesproef voor wat er nu staat te gebeuren. Niet de hele bevolking, maar alleen bepaalde bedrijfstakken en personen zullen worden geraakt, vandaar de benaming 'slim'.

Iedere middag het beste van Trouw in uw mailbox?

INSCHRIJVEN

Maar het beoogde doel, herstel van de Oekraïense territoriale grenzen, is daarmee eerder nooit bereikt. En bij een nieuwe ronde sancties zal dat wederom niet lukken.

Dit laat zich eenvoudig verklaren door een vergelijking te maken met belastingwetten en internationale belastingplanning: wie erdoor geraakt wordt, gaat altijd op zoek naar wat nog wél kan. De activiteit verplaatst zich, er is sprake van wat een 'waterbedeffect' genoemd wordt.

Bankenverkeer

Vaak heeft men het als sanctie over het afsluiten van Swift, het systeem dat het internationale bankenverkeer regelt. Het effect daarvan zou wel eens flink tegen kunnen vallen. De Centrale Bank van Rusland bereidt zich namelijk al jaren voor op de noodzaak van een alternatief interbancair betaalsysteem. Dit systeem is nu gebruiksklaar.

Het opleggen van sancties brengt bovendien ook altijd ongewenste neveneffecten met zich mee. Dit geldt zeker voor de persoonsgerichte sancties die vanaf 2014 van toepassing zijn op een aantal Russische en Oekraïense machthebbers. Het gaat daarbij om personen die ofwel hebben bijgedragen aan de machtsovername op de Krim en de destabilisatie van Oost-Oekraïne, ofwel Oekraïense overheidstegoeden zouden hebben verduisterd. Bij die laatste groep gaat het om Oekraïense oud-regeringsleiders, die in het westen gemakshalve ook wel 'kleptocraten' worden genoemd. Na de Maidanprotesten in 2014 vluchtten zij naar Rusland en kondigde de EU sancties tegen hen af in de vorm van bevroering van hun tegoeden.

Deze oudgedienden, onder wie oud-premier Azarov, werden recentelijk genoemd door de Britse inlichtingendiensten. Zij staan nu klaar om in Oekraïne een coup te plegen en een nieuwe regering te vormen. Deze mannen hebben jarenlang geprocedeerd bij het Hof van Justitie in Luxemburg om van de sanctielijst te worden geschrapt.

Meestal tevergeefs. Zij voelden zich vernederd, de woede is groot. Zo

Iedere middag het beste van Trouw in uw mailbox?

INSCHRIJVEN

maatregelen. Het ongewenste neveneffect van de sancties is hier: puissant rijke personen die zinnen op wraak.

Kastelen à la Versailles

Waarom hebben de persoonsgerichte sancties wel een zeker effect, maar niet het beoogde effect? Deze sancties zijn altijd gericht tegen personen met macht. Vaak zijn zij puissant rijk, met kastelen à la Versailles en eigen tv-zenders en kranten. Het moment van wraak is nu aangebroken in de vorm van een coup, die volgens de Britten dus inderdaad in voorbereiding zou zijn. Daarbij speelt ook de vraag: hoe zit het nu met de vanwege de EU-sancties uit 2014 bevroren tegoeden van deze 'kleptocraten'? Omdat het hier zou gaan om overheidstegoeden die het regime Janoekovitsj had weggesluisd naar de EU, zouden die worden teruggegeven aan de huidige Oekraïense overheid. Hoe het daarmee staat, is een goed bewaard geheim, zo bleek naar aanleiding van Kamervragen. Over de hoogte van die bedragen is niets bekend.

Hoe dan ook zal geen enkele Rus of Oekraïner die mogelijk zal worden getroffen door de komende sancties zijn geld nog stallen in de EU. In de Verenigde Arabische Emiraten worden deze mensen met open armen ontvangen. Zo zal een EU-sanctie die bestaat uit bevroering van tegoeden, niet meer zijn dan symboolpolitiek. Een wassen neus.

Lees ook:

Zonder bijtende sancties lukt een dialoog met Rusland niet

Echt, principes en economische belangen zijn niets waard in [het spel dat Poetin speelt](#), schrijft Rob de Wijk

Trouw

flink aan de bak, met een mega-EU-vergadering in het Franse Brest. Dit is haar eerste interview in haar nieuwe functie. [‘De situatie rond Oekraïne is zorgwekkend en onvoorspelbaar.’](#)

Iedere middag het beste van Trouw in uw mailbox?

INSCHRIJVEN